

KÆRLIGHEDENS BALANCE

AF JAN KORNUM LARSEN

Jim the Dog, Robert Harmon (Cassavetes) og Sarah Lawson (Gena Rowlands) på et tidspunkt i filmen, hvor Harmon for første gang er begyndt at bekymre sig om sin søster – efter at hun er sunket hen i en coma-lignende tilstand

Se på John Cassavetes' ansigt. Det udtrykker nøjagtig så megen nøgenhed, galskab, forpinthed og vanvittig humor som man finder i hans film. Og bekræfter til fulde hvad han har sagt om sin måde at lave film på: »Jeg og de mennesker som jeg arbejder sammen med, søger i fællesskab en slags personlig sandhed. Vi prøver at finde ud af hvad vi i virkeligheden er, uden sminke. Vi må hver dag kæmpe for at undgå at blive gale og for ikke mere at udøve selvcensur. Derfor begriber vi først den historie, som vi arbejder på – og det gælder selv når det drejer sig om et melodrama, der kan være nok så enkelt og banalt – i det

øjeblik, hvor den afslører noget om os selv. Intet er godt, før vi har nået det punkt, hvor vi personligt er blevet del af historien«.)

Heri adskiller hans film sig fra stort set alle andre film, der laves for øjeblikket. Æstetisk og produktionsmæssigt. Uden at gribe til producent-venlige *gimmicks* eller dække sig ind bag de genrer, der er oppe i tiden.

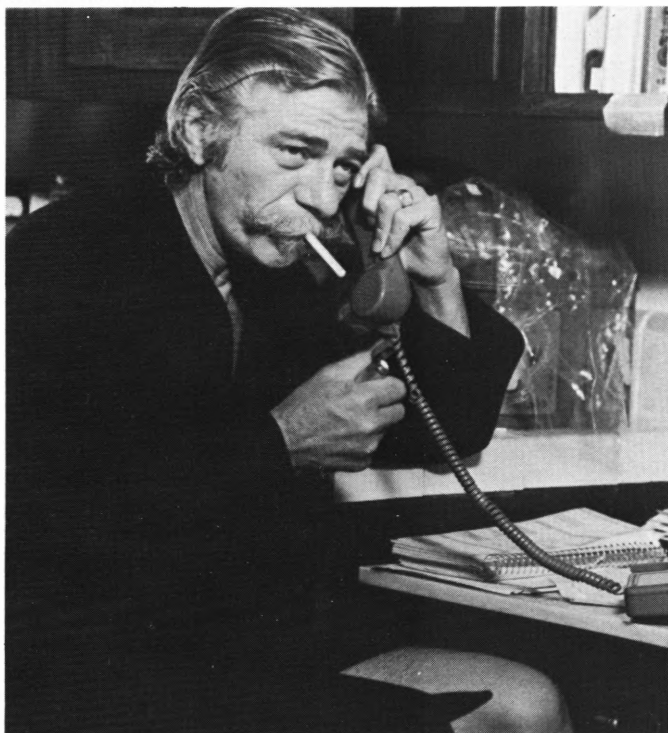
»Love Streams« er umiskendeligt en Cassavetes-film. Alene optaget af sig selv og sit univers. Lavet for at få noget at vide, som man ikke vidste i forvejen. Et spørgsmål i stedet for en bekræftelse.

Robert Harmon (John Cassavetes) er forfatter. Til tonerne af en munter sang med omkvædet »*It's my dream, everything I ever wanted*. . .« kastes man fra filmens begyndelse ind i hans liv. Stort hus i Los Angeles, sekretær – der ganske vist skælder rigeligt ud – og massevis af kvidrende sytten-atten årige piger, som han behandler med al den distance-rende venlighed, kendte mennesker undertiden viser deres format med. »Hi, I'm Robert Harmon«, præsenterer han sig for hver enkelt af pigerne. Og beder dem derefter om at rydde op efter sig – for ikke at irritere hans sekretær. Hvorpå han inviterer dem allesammen på et glas champagne i køkkenet. Pigerne er nemlig *studieobjekter*, som er blevet samlet for at Harmon kan få lejlighed til at trække på deres erfaringer. Han er i færd med at *researche* sin nye bog, der – som alle hans øvrige – handler om ensomhedens mere eksotiske – og dermed økonomisk givtige – sider.

Efter alt at dømme er Robert Harmon en *succes* med kontrol over sit liv og sin karriere.

Undertiden får han dog rablet de forunderligste ting af sig: »A beautiful woman has to offer a man her secrets. You see, everyone in the World is very screwed up. I know that you're not screwed up, and I know the answer and you know the answer. But we can't tell them the answer unless they ask us the question«, siger han til de måbende piger, hvorpå han går over til at spørge, hvad de opfatter som *a good time*. »A good time. . .?« gentager én. »Well, you have to be with someone to have a good time, don't you?« prøver Harmon at hjælpe på vej. Og pigens går modstræbende med til et: »Yeah, that helps«. »Sex«, foreslår han så og modtager et beslutsomt »Yes«, som han kommenterer: »I think we *do* need that«. Og pigens fortsætter: »Okay, for money!«.

Jack Lawson – Seymour Cassel maskeret som en aldrende og resigneret udgave af Moskowitz fra den tidligere Cassavetes-film »Minnie og Moskowitz«, hvor han blev gift med Minnie (Gena Rowlands)

Morgenens derpå – efter at have smadret hendes bil, blødt på hendes trappe, kastet op i hendes stue og sovet ud i hendes seng, mødes Robert Harmon af en forbløffende afslappet og forstående Susan (spillet af den vidunderlige Diahnne Abbott, som også var en slags drømmepige for Robert De Niro i »King of Comedy«)

»Then tell me what a good time is! Is it school, is it books, is it music, is it movies. . .?« provokerer Harmon. En lang pause følger, hvorpå en af pigerne beder om at få gentaget det oprindelige spørgsmål og siden svarer med stor bestemthed: »Cooking!« »Cooking is the best time you've ever had? Give me a break, will you?« Og pigens ændrer det skyndsomst til det mere antagelige: »I guess *dreaming*«.

Harmon er udmærket klar over hvilke knapper, han skal trykke på for at få svarene, han venter. Professionelt kender han til bunds opskriften på succes. På mange måder minder han om journalisten David Locke i Antonionis »Profession: Reporter«. Han har nået en betydelig indsigt, men hænger alligevel fast i det gamle. Af en eller anden grund er han ude af stand til at bryde igennem det vante og kaste sig ud i det ukendte.

Med ordet *drøm* er filmen fremme ved sin kerne. Drømme er præcis hvad der driver de fleste af personerne i Cassavetes' film. Som regel er drømmene imidlertid blot illusioner, der holdes i live af ren vilje og motivation. For Robert Harmon gælder det, at han spænder over så mange forskellige stadier af *drøm* – det, verden engang lovede os – og *desillusion* – det, vi har mistet.

I det øjeblik vi kommer ind i hans liv er han mest optaget af det sidste. Han har nået meget og mistet lige så meget. Nu lever han af at skrive bøger om ensomhed, idet han samtidig sørger for at leve op til sin samfundsmæssige status ved at gøre disse beretninger underholdende og indbringende.

Men tydeligvis ikke ligefrem *sande*.

»Jeg interesserer mig for det at blive ældre, tabet af seksualiteten eller evnen til at blive elsket eller tabet af den kropslige kraft – netop dette, at miste alt hvad verden engang lovede os«, har Cassavetes sagt.²⁾ Det er det punkt, Harmon er nået til.

II

Sarah Lawson (Gena Rowlands) er ude i en lignende krise. Vi træffer hende første gang i retssalen, hvor hun er i færd med at blive skilt fra Jack (Seymour Cassel). Tilsyneladende en dagligdags, banal begivenhed, der imidlertid hurtigt udvikler sig til ikke helt så almindelig en begivenhed endda. Sarah er nemlig en særpræget person, der beskriver sine gøremål således: »I go to funerals and to hospitals. You may say that's what I do. I visit sick people. You know, mothers, fathers, sisters, brothers, uncles, nephews, aunts. I don't have any relatives myself«. Det kunne så også være udmærket, hvis hun ikke gjorde det med så udpræget ildhu og – kuriøst nok – altid tog sin datter Debbie med. Meget til dennes fortrydelse.

Når de dødes slægtninge og de syge på hospitalerne holder så meget af hendes besøg, hænger det ifølge Sarah sammen med at hun er *cheerful* og *happy*. Og når hun engang imellem ikke har overskud til at være denne glade person, vælger hun at lade sig indlægge på et sindssygehospital indtil hun er »rask« igen.

Såvidt er symmetrien fuldstændig imellem Sarah og Robert Harmon. Fælles for dem begge er, at de beskæftiger sig meget med kærlighed – *han* dog mest i form af sex – og at der er lige lidt brug for dem som *mennesker*. Samt, ikke mindst, at de dræber den kærlighed, der kunne findes for dem. *Han* ved at betale sig fra enhver form for personlig involvering, *hun* ved at skræmme sine omgivelser væk med sin overdrevne følelsesstrøm.

Problemet er i begge tilfælde, at de kun viser en del af deres personlighed frem.

Det, Cassavetes prøver at undersøge i »Love Streams« er om det er muligt at sandsynliggøre – ved hjælp af skuespillernes investering af sig selv – at disse mennesker, der har mistet meget af det, verden engang lovede dem, kan vinde noget nyt og andet. Om man ved at udforske og vedkende sig de dele af en selv, som man hidtil har holdt skjult, eventuelt kan få et mindre amputeret liv; hvor distancering kan ophæves af påtrængenhed, ligegyldighed af overdreven interesse, amoralitet af overdreven moral, neurose af neurose.

Eller som Sarah udtrykker det: »Do you believe, that love is a continuous stream«. Kan følelser overføres fra et menneske til et andet?

III

Symmetrien imellem Sarah og Robert kunne have været endnu tydeligere. Oprindeligt var det nemlig meningen, at Jon Voight skulle have spillet Robert – således som han gjorde det i *teaterstykket* »Love Streams«,³⁾ på grund af hans ydre lighed med Gena Rowlands. Det viser sig omvendt, at de er søskende, Sarah og Robert. Efter en katastrofal rekreationsrejse til Europa – ordineret af hendes psykiater som *rekreation* – genskabelse – af netop hendes følelser – tropper Sarah en dag op hos den slægtning, hun hidtil har nægtet overhovedet at have: broderen Robert. Som naturligvis først ser på de to tungtlæssede taxi'er der ruller op ad hans indkørsel med betydelig ængstelse. Ikke mindst fordi dagen allerede har bragt én ubehagelig overraskelse, idet en af hans eks-koner pludselig er stillet med en ni-årig dreng, som hun har præsenteret som Roberts søn. Ovenikøbet har hun bedt ham passe *Albie*, fordi hun og hendes nye mand skal prøve at indynde sig hos en familie, der ikke bryder sig om børn.

Med ét har Harmon således fået sig en veritabel familie.

Hvilket han prøver at værne sig imod ved, på en pludselig og karakteristisk indskydelse at erklære, at han og Albie hellere må tage en tur til Las Vegas – en tur som selvsagt bliver en utrolig fiasko: Albie efterlades på hotelrummet, mens Harmon går på Casino og tilbringer resten af natten sammen med et par indkøbte damer. »Listen, I'm a man. And a man is different than a little kid. I find it very hard to go to sleep alone. You know what I mean, don't you?« forsvarer han sig overfor sin – forståeligt – flæbende søn, da han kommer tilbage om morgenen.

Men de hængemte *følelser* – dårlig samvittighed, bl.a. – er alligevel blevet vakt hos Robert Harmon. Og hans *coole* optræden slået lidt af sporet, da Albie, i sin hast efter at komme ind til sin mor, slår hovedet imod døren og modtages af en rasende stedfar, der straks øjner en chance for at komme af med sine aggressioner overfor den socialt set betydeligt mere succesrige Harmon, som pludselig udnævnes til børnemishandler – hvilket han ret beset også er, men jo ikke lige i dette tilfælde.

For at genoprette sin egen balance – genopbygge sin selv-tillid og styrke den *rolle*, han holder af at spille – op søger han *moderen* til en sangerinde, han i en brandert har prøvet at komme i seng med. Og han opfører sig stilfuldt, elegant og overordentlig venligt overfor *Margarita* (Margaret Abbott). Fordi han ved sig i sikkerhed; hun har ikke andre krav til ham end at de har *a good time*. Truslen kommer først, da hendes datter Susan (Diahnne Abbott) kommer hjem. Hun er nøjagtig så tiltrækkende, varm og dejlig, at Robert burde falde for hende og han vælger derfor rollen som moderens kavalier, hvorved han paradoksalt nok får noget af det, man kan opnå som ældre: værdighed og overbærenhed.

IV

»Love Streams« er således et dynamisk hele, en slags forbundne kar, hvor tomrum hele tiden fyldes op af overflod. Og hvor følelserne, fra det øjeblik de for alvor kommer i bevægelse, accelereres til et crescendo, der, rent fysisk, resulterer i den veritable *storm*, som til slut i filmen indhyller Robert Harmon's hus.

På dette tidspunkt er rollerne nærmest byttet om. Sarah er – for tredje gang i løbet af filmen – faldet om i en slags besvimelsestilstand og ligger nu i et mørkt værelse, hvor hun en stor del af tiden *fantaserer* om at blive forsonet med Debbie og Jack. Altimens Robert farer rundt og forsøger at få bragt hestene, geden, ænderne, kyllingerne og hunden, som Sarah har bragt til huse for at »gøre noget« for sin brors følelsesliv, sammen.

I det øjeblik, de tager deres modparts identitet, bliver de også til *hele* mennesker. Og Sarah beslutter, da hun vågner op, at hun er klar til at begynde et nyt liv med Ken (John Roselius), som hun har truffet på en bowling bane, hvor hun for en gangs skyld har tilladt sig selv at slappe af fra sine manerer.

Tilbage i huset, i regnen, sidder så Robert med dyrene. Og lykkeligtvis slutter filmen så åbent som alle Cassavetes' film; et princip, der hænger sammen med hans overbevisning om at man ikke kan tale om at livet har en begyndelse, en midte og en slutning. At formen er i indholdet.

Da Sarah har forladt huset, ser man pludselig en nøgen, skægget mand sidde i en stol overfor Robert. Derpå kører kameraet over på hunden Jim, en Grand Danois, Sarah har skaffet og som har samme gyldne farve som manden med skægget. Og man ser til sidst hunden med en tegning af en

mand med nogenlunde samme udseende bagved sig. Hvilket man så kan fortolke efter for godt befindende: enten har det at gøre med en latent homoseksualitet – noget, der antydes i forskellige halvt drømmeagtige, halvt realistiske scener tidligere i filmen – eller også er det Ted Allen (forfatteren til »Love Streams«) der med dette ønsker at pege på det meget selvbiografiske i sit stykke. I så fald forestiller manden med skægget Allens far. Ted Allens oprindelige teaterstykke byggede på hans egne erfaringer og han forsøgte ved hjælp af Robert Harmon-figuren at gå tilbage i sit liv, hvilket åbenbart førte til at han erkendte de problemer, han havde med sin far. På Cassavetes' opfordring skrev han så yderligere et spil om dét, der gik forud for »Love Streams«; om opvæksten i Montreal sammen med forældrene og søsteren. »The Third Day Comes« hedder dette stykke, som efter alt at dømme kommer til at danne grundlag for Cassavetes' næste film.

Således fortsætter det dynamiske element i Cassavetes-filmene. »Love Streams« indeholder mængder af referencer til de tidligere film, kommenterer dem og bygger videre på de temaer, der særligt beskæftiger Cassavetes: middelstandsamerikanere, familien og den allestedsnærværende galskab. I en søgen efter nogle af de mange sandheder, der findes. Lige så mange som der er mennesker. *Cinéma Vérité*, stadigvæk.

NOTER:

- 1) Cahiers du Cinéma. Nr. 205 okt. 1968.
- 2) Georg Alexander: Die Dramaturgie der Gefühle p. 29 in »John Cassavetes«, Hanser, (Reihe Film) München 1983.
- 3) Teaterstykket »Love Streams« skrevet af Ted Allen og opført på Center Theatre, N. Citrus Avenue, Los Angeles i 1981 sammen med »Knives« (af Cassavetes) og »The Third Day Comes« (Ted Allen) under fællestitlen »Three Plays of Love and Hate«.

LOVE STREAMS

Love Streams. USA 1984.

P-selskab: Cannon. **Ex-P:** Al Ruban. **P:** Menahem Golan, Yoram Globus. **I-ledere:** Chris Pearce, Al Ruban. **Instr:** John Cassavetes. **Stunt-instr:** Eddy Donno. **Instr-ass:** Frank Beetsen, Randy Carter, Michael Lally, Eddy Donno. **Manus:** Ted Allan, John Cassavetes. **Efter:** Skuespil af Ted Allan. **Foto:** Al Ruban. **Kamera:** George Sims. **Sted:** Alan Caso, Stephen St. John. **Farve:** Metrocolor. **Klip:** George C. Villaseñor. **Ark:** Phedon Papamichael. **Kost:** Jennifer Smith-Ashley. **Garderobe:** Lydia Manderson, Emily Draper. **Musik:** Bo Harwood. **Sange:** »Kinky Reggae« af og med Bob Marley; »I Can't Get Started« af Ira Gershwin, Vernon Duke; »Deep Night« af Rudy Vallee, Charles Henderson, med Hugo Napton; »Where Are You?« af Jimmy McHugh, Harold Adamson, med Mildred Bailey and her Orchestra; »Love Stream Operette« af Bo Harwood, John Cassavetes, med Gena Rowlands, Arthur Wand, Myra Grandey; »True Love«, »I'll Leave it Up to You« af og med Bo Harwood, Bobbi Permanent; »You Say You're Only a Little Lonely« af og med Bo Harwood; »A Piece of Pie«, »Love Cannot Stay« af Bo Harwood, John Cassavetes, med Patti Lupone; »Almost in Love With You« af Bo Harwood, John Cassavetes, Anthony Harris, med Jack Sheldon. **Tone:** Leslie Tro Gaulin, Dessie Markovsky, Bo Harwood, Richard Lightstone, Mike Denecke, Buzz Knudson, Robert Glass, Don Digirolamo. **Lyd-E:** Effi Reuveni.

Medv: Gena Rowlands (Sarah Lawson), John Cassavetes (Robert Harmon), Dianne Abbott (Susan), Seymour Cassel (Jack Lawson), Margaret Abbott (Margarita) Jakob Shaw (Albie Swanson), Michele Conway (Agnes Swanson), Eddy Donno (Swanson, stedfar), Joan Foley (Dunbar, dommer), Al Ruban (Milton Kravitz), Tom Badal (Sam, advokaten), Risa Martha Blewitt (Debbie Lawson), David Rowlands (Psykiater), Robert Fieldsteel (Dr. Williams), Raphael DeNiro (Billy), Tony Brubaker (Frank), John Roselius (Ken), Jessica St. John (Dottie), Frank Beetsen, John Finnegan, Gregg Berger, John Qualls, Phedon Papamichael, Jim Jones, Christopher O'Neal, Susan Wolf, Doe Avedon, Alexandra Cassavetes, Dominique Davalos, Julie Allan, Renee LeFlore, Leslie Hope, Joan Dykman, Bronwyn Bober, Victoria Morgan, Barbara DiFrenza, Cindy Davidson, Jamie Horton, François Duhamel, Hugo Napton, Geraldine Hodstater, Kathryn Donno, Carolyn Baker, William Thompson, Avram Leibman, Michael Stein, Leonard P. Geer, Neil Bell, George Endoso, Kelly Lawrence, Logan Carter, Christopher Morley, Joe LeFlore, Michael Gallant, Dean Schindel, Al Lopez, Bo Harwood, Patti Permanent, William Henderson, Philip S. Johnson, Alfred McKibbin, Sid Page, Jon G. Titmus, Richard Treat, Christina Amelia Andrews, Stacy Renee St. Amant, Marlene Beckman, Heather Blodgett, Rachel Cooper, Ann Curtis Hurt.

Længde: 141 min., 3850 m. **Censur:** Grøn. **Udl:** A-B Collection. **Prem:** 13.5.85 – ABCinema.

